

**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

УДК 342.9

АНДРІЄВСЬКА Ю.І.

**ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕДУРИ ПРИЙНЯТТЯ
НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ ПРОКУРОРІВ МІСЦЕВОЇ ПРОКУРАТУРИ**

У статті на основі аналізу наукових поглядів учених та чинного законодавства України досліджено процедури прийняття на державну службу прокурорів місцевої прокуратури. Наголошено, що після набуття чинності нового Закону України «Про прокуратуру», процедура прийняття на державну службу була значно ускладнена і складається з тринадцяти етапів. Доведено, що ускладнення процедури прийняття на державну службу сприяє тому, що значно зменшується ризик виникнення так званого «кумівства», а також корупційної складової під час призначення відповідних прокурорів на посаду.

Ключові слова: процедура, державна служба, прийняття на державну службу, прокурор, місцева прокуратура.

В статье на основе анализа научных взглядов ученых и действующего законодательства Украины исследованы процедуры приема на государственную службу прокуроров местной прокуратуры. Отмечено, что после вступления в силу нового Закона Украины «О прокуратуре», процедура приема на государственную службу была значительно усложнена и состоит из тринадцати этапов. Доказано, что усложнение процедуры принятия на государственную службу способствует тому, что значительно уменьшается риск возникновения так называемого «кумовства», а также коррупционной составляющей при назначении соответствующих прокуроров на должность.

Ключевые слова: процедура, государственная служба, принятие на государственную службу, прокурор, местная прокуратура.

The article, based on an analysis of scientific views of scholars and laws of Ukraine, studied the procedure to the public service of prosecutors local prosecutor's office. Emphasized that the adoption of the new Law of Ukraine „On Prosecution” procedure into the civil service was significantly complicated and consists of thirteen stages. Proved that the complexity of the procedure into the civil service ensures that significantly reduced the risk of so-called „cronyism” and corruption component in the respective destination prosecutors office.

Key words: procedure, civil service, civil service, prosecutor, local prosecutor's office.

Вступ. Органи прокуратури займають важливе самостійне та незалежне місце в системі правоохоронних органів України. Вони виконують цілу низку специфічних функцій, які спрямовані на захист законних прав та інтересів людини та громадянина, а також на забезпечення дотримання законності в українському суспільстві.

Постановка завдання. Специфіка діяльності прокуратури, статусу прокурорів, слідчих прокуратури визначає необхідність здійснення ретельного добору та розставлення кадрів в органах прокуратури, адже забезпечення правильного добору, розстановки, професійної підготовки

та виховання кадрів слід розглядати як ефективний засіб успішного виконання покладених на органи прокуратури завдань щодо утвердження верховенства права, зміцнення законності, захисту прав і свобод громадян та інтересів держави [1, с. 679].

Результати дослідження. Багато аспектів прийняття на державну службу як до органів прокуратури, так і до інших державних органів була предметом дослідження у наукових працях таких вчених: О.Ю. Синявська, С.В. Прилуцький, С.В. Ківалов, Л.І. Кормич, О.С. Продавчич, М.В. Баглай, В.А. Туманов, С.М. Терницький, А.В. Кірмач, С.Г. Стеценко, Г.В. Атаманчук, Ю.М. Козлов, Ю.П. Битяк, В.Я. Малиновський та багатьох інших. Однак, зауважимо, що з набуттям чинності нового Закону України «Про прокуратуру» процедура прийняття на державну службу до прокуратури зазнала значних змін. Відтак, все зазначене вище, власне, і обумовлює актуальність обраної в дослідженні тематики.

Саме тому **метою дослідження** є: розглянути процедуру прийняття на державну службу прокурора місцевої прокуратури

Виклад основного матеріалу. У загальному розумінні під прийняттям на державну службу слід розуміти призначення особи на посаду з виникненням службово-трудових відносин [2]. С.Г. Стеценко зазначає, що прийняття на службу – процес зарахування на державну службу за результатами конкурсного відбору [3, с. 217]. Відтак, під процедурою прийняття на службу в органах прокуратури слід розуміти встановлений чинним законодавством порядок дій, які повинні здійснити органи державної влади та кандидати на посади у них, перед безпосереднім виникненням державно-службових відносин.

Розглядаючи порядок добору кандидатів та їх призначення на посаду прокурора місцевої прокуратури, слід зазначити, що з прийняттям нового Закону «Про прокуратуру» [4], ця процедура була значно ускладнена і містить у собі цілих 13 етапів, які ми більш детально розглянемо нижче:

1) прийняття рішення Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів (далі – Кваліфікаційна комісія) про проведення відбору кандидатів на посаду прокурора. Початок прийому документів оголошується на веб-сайті Генеральної прокуратури України. Прийом документів здійснюється протягом 14 календарних днів та завершується в день, визначений як кінцевий строк їх подання [5]. Наведемо приклад такого оголошення, щодо проведення конкурсу на зайняття вакантних посад до прокуратури міста Жовті води. Так, на офіційному сайті Генеральної прокуратури України містилось оголошення про проведення тестування та чотирирівневого відкритого конкурсу на зайняття вакантних посад у місцевих прокуратурах з таким текстом: «Відповідно до наказу Генеральної прокуратури України «Про проведення тестування для зайняття вакантних посад у місцевих прокуратурах» від 05.09.2016 № 314 робочою групою з організації і проведення тестування та чотирирівневого відкритого конкурсу для зайняття посад у місцевих прокуратурах з 12.09.2016 розпочинається прийом документів від кандидатів на вакантні посади у місцевих прокуратурах. Перелік вакантних посад буде оприлюднено перед початком прийому документів (до 12.09.2016). Прийом документів здійснюватиметься у робочі дні з 12 вересня по 30 вересня 2016 року включно з 9⁰⁰ до 18⁰⁰ (у п'ятницю – до 16-45) за адресою: 04050, м. Київ, вул. Мельникова, 81-б, каб. 105. Телефон робочої групи: (044) 206-15-83» [6]. Крім того, зазначений текст об'яви було продубльовано у місцевій газеті міста Жовті води. Таким чином, вказане вище дає можливість стверджувати, що кожна особа має однаковий рівень доступу до інформації щодо наявності вакантних посад в органах прокуратури, що, у свою чергу, забезпечує прозорість та відкритість у доборі кадрів до зазначеного органу державної влади.

2) подання особами, які виявили бажання стати прокурором, відповідних документів. Так, особи, що працюють в органах прокуратури надають: заяву про участь у відкритому конкурсі на посаду керівника місцевої прокуратури, його першого заступника або заступника; анкети, автобіографію та фото; копію та оригінал паспорта громадянина України; копію та оригінал довідки про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків; копію та оригінал документа про вищу юридичну освіту з додатками; належним чином завірену копію трудової книжки; сертифікат про проходження профілактичного наркологічного обліку; медичну довідку про проходження обов'язкового попереднього та періодичного психіатричних оглядів; заяву про надання згоди щодо обробки персональних даних та проведення спеціальної перевірки [5]. Також слід зазначити, що особи, які раніше не працювали в органах прокуратури, додатково подають: медичну довідку про стан здоров'я за визначеною формою; копію та оригінал військового квитка для військовослужбовців або військовозобов'язаних; довідку про допуск до державної таємниці (у разі його наявності); декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінан-

сового характеру за минулий рік. Оригінали паспорта, довідки про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків повертаються заявнику [5]. Після завершення строків прийому документів, починається наступний етап конкурсного відбору на заміщення вакантної посади до місцевих прокуратур.

3) здійснення Кваліфікаційною комісією перевірки відповідності осіб вимогам, установленим до кандидата на посаду прокурора. На даному етапі комісія здійснює перевірку даних, які були надані кандидатами на зазначену посаду, зокрема це стосується: наявності необхідної освіти (шляхом перевірки диплому кандидата), наявності відповідного досвіду роботи (шляхом перевірки трудової книжки) й т.і. Тобто, на цьому етапі відбувається відбір кандидатів лише на основі перевірки документів, які подаються на розгляд до Кваліфікаційної комісії.

4) здача особами, що відповідають встановленим вимогам до кандидата на посаду прокурора, кваліфікаційного іспиту. Кваліфікаційний іспит – це атестування особи, яка пройшла спеціальну підготовку і виявила бажання бути рекомендованою для призначення на посаду прокурора. Він полягає у виявленні належних теоретичних знань та рівня професійної підготовки кандидата на дану посаду, ступеня його готовності здійснювати відповідні обов'язки [7, с. 128]. Відповідно до «Порядку проведення чотирирівневого відкритого конкурсу на зайняття посад керівників місцевих прокуратур, їх перших заступників та заступників» на зазначеному етапі відбувається [5]:

– тестування на знання законодавчої бази (професійний тест). Основна його мета – визначення рівня знань чинного законодавства.

– тестування на загальні здібності. Дозволяє виявити здатності аналізувати, обробляти та інтерпретувати інформацію за короткий час, знаходити причинні зв'язки і робити правильні висновки. Перевірка загальних здібностей кандидата передбачає визначення рівня логічних, вербальних та математичних здібностей тощо.

– тестування особистісних характеристик (психологічний тест). Метою тестування особистісних характеристик (психологічного тесту) є виявлення рис, типів характеру, стилю поведінки кандидата, визначення його емоційного стану. Однак, відзначимо, що результати тестування особистісних характеристик кандидата (психологічний тест) не впливають на його рейтинг та мають рекомендаційний характер і враховуються при формуванні висновку про придатність для роботи на відповідній адміністративній посаді

– співбесіда з кандидатами на адміністративні посади у місцевих прокуратурах. Метою проведення співбесіди є оцінка професійних, морально-ділових і управлінсько-організаторських здібностей кандидата, необхідних для виконання службових обов'язків. На співбесіду запрошуються кандидати, які посіли перші п'ять місць у рейтинговому списку на кожну посаду.

Після проведення всіх етапів кваліфікаційного іспиту, за її результатами Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів визначає загальну кількість балів, набраних кандидатами на посаду прокурора, а також створює рейтинг кандидатів на посаду прокурора відповідно до кількості балів, набраних ними за результатами складання кваліфікаційного іспиту. Після чого відбувається оприлюднення такого рейтингу.

5) оприлюднення Кваліфікаційною комісією на своєму офіційному сайті списку кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит. Оприлюднення результатів має важливе значення з точки зору забезпечення прозорості прийому на відповідну посаду до органів прокуратури. Також слід вказати, що на зазначеному етапі особа має право оскаржити результати у встановленому Законом порядку.

6) спеціальна перевірка кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів організує спеціальну перевірку кандидатів на посаду прокурора, які успішно склали кваліфікаційний іспит. Спеціальна перевірка відбувається відповідно до «Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком» [8], а також відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» [4; 9]. У разі встановлення за результатами спеціальної перевірки факту подання кандидатом на посаду прокурора неправдивих відомостей або підроблених документів, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів приймає рішення про відмову в зарахуванні кандидата до резерву на заміщення вакантних посад прокурорів [4].

7) визначення рейтингу кандидатів на посаду прокурора серед осіб, які успішно склали кваліфікаційний іспит і за якими проведена спеціальна перевірка, а також зарахування їх до резерву на заміщення вакантних посад прокурорів.

8) проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки у Національній академії прокуратури України. Зазначеному етапу, на нашу думку, слід приділити особливу увагу. Кандидат на посаду прокурора проходить протягом одного року спеціальну підготовку у Національній академії прокуратури України з метою отримання знань та навичок практичної діяльності на посаді прокурора, складання процесуальних документів, вивчення правил прокурорської етики. Дана підготовка завершується складанням кандидатом на посаду прокурора іспиту у вигляді анонімного тестування та практичного завдання. У період проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки йому щомісячно виплачується стипендія не менше двох третин посадового окладу прокурора місцевої прокуратури. Навчальний план, порядок проходження кандидатами на посаду прокурора спеціальної підготовки та методика її оцінювання затверджуються Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів. За результатами проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки Національна академія прокуратури України приймає вмотивоване рішення про успішне чи неуспішне її проходження, копія якого вручається кандидату на посаду прокурора [4, ст. 33]. Таким чином, проведення зазначеного етапу має важливе значення як для органів прокуратури, так і для особи, яка претендує на посаду у зазначеному органі державної влади. Для перших важливість полягає у тому, що держава має можливість підготувати висококваліфіковані кадри для служби в органах прокуратури, адже ця підготовка носить не лише теоретичний, а й практичний характер, саме тому держава з перших днів служби працівника зможе повністю використати його трудовий потенціал. Для других (кандидатів) спеціальна підготовка дозволяє отримати відповідні навички, а також практичне уявлення про роботу в органах прокуратури.

9) оголошення Кваліфікаційною комісією при відкритті вакантних посад прокурорів конкурсу на зайняття таких посад серед кандидатів, які перебувають у резерві та пройшли спеціальну підготовку;

10) проведення конкурсу на зайняття вакантних посад прокурорів на основі рейтингу кандидатів. Відповідно до статті 34 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року [4], про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади прокурора (крім посади Генерального прокурора України) Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів розміщує відповідну інформацію на своєму офіційному веб-сайті не пізніше ніж за 10 днів до проведення конкурсу. В оголошенні про проведення конкурсу зазначаються орган прокуратури, де є вакантна посада прокурора, кількість таких посад та строк, протягом якого кандидати можуть подати заяву про участь у конкурсі. Кандидат на посаду прокурора, який перебуває в резерві та успішно пройшов спеціальну підготовку, може подати до настання визначеної Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів дати письмову заяву з зазначенням прокуратури, в якій кандидат бажає зайняти вакантну посаду прокурора. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів проводить конкурс на зайняття вакантних посад прокурора на підставі рейтингу кандидатів. У разі наявності у кандидатів однакової кількості балів перевага надається тому кандидату, який працював на тимчасово вакантній посаді прокурора або має більший стаж роботи у галузі права [4].

11) направлення Кваліфікаційною комісією уявлення керівнику місцевої прокуратури про призначення кандидата на посаду прокурора.

12) призначення особи на посаду прокурора. Призначення на державну посаду – це юридичний акт компетентного державного органу або посадової особи, який визначає момент офіційного дозволу на здійснення службовцем певних функцій, обов'язків і прав, які закріплені за посадою. Призначення проводиться органами державної влади і посадовими особами в межах їхньої компетенції з додержанням встановленого порядку заміщення посад тієї чи іншої категорії [10, с. 101]. Керівник прокуратури за наслідками спеціальної перевірки, передбаченої антикорупційним законодавством, своїм наказом призначає кандидата на посаду прокурора не пізніше 30 днів з дня отримання подання Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів [4, ст. 35].

13) прийняття особою присяги прокурора. Так, деякі автори вважають, що присяга – це офіційна урочиста обіцянка додержуватись певних зобов'язань, зокрема, на підтвердження правдивості свідчень, вірності тій чи іншій справі, діяти відповідно до конституції тощо [11]. Інші переконані, що присяга – це клятва на вірність конституції та служінню народу, яку в обов'язковому порядку дає посадова особа, яка вступає на високу державну посаду [12; 13, с. 103]. Текст Присяги підписується прокурором і зберігається в його особовій справі. Процедура складення Присяги визначається Генеральним прокурором України. Про складення Присяги вноситься запис у трудову книжку. Таким чином, після прийняття присяги особа набуває статусу державного службовця.

Висновки. Підсумовуючи зазначене можемо стверджувати, що процедура прийняття прокурора на службу до місцевої прокуратури є складною і досить тривалою у часі. Однак, попри це, така процедура сприяє тому, що значно зменшується ризик виникнення так званого «кумівства», а також корупційної складової під час призначення відповідних прокурорів на посаду. Важливість існування такої процедури полягає у тому, що органи прокуратури покликані виконувати цілу низку важливих завдань, та наділені великою кількістю владних повноважень. Саме тому, від того, яка людина (маються на увазі як її особисті, так і професійні якості) буде займати відповідні посади у вказаному органі державної влади, напряму залежить не лише безпека кожної окремої людини та громадянина, а й забезпечення законності у всьому українському суспільстві та безпека держави взагалі.

Список використаних джерел:

1. Нечипоренко С.І. Проблеми правового регулювання процедур добору та прийняття на службу в органи прокуратури / С.І. Нечипоренко // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 679-685.
2. Іншин М.І. Проблеми правового регулювання праці державних службовців України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / М.І. Іншин ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2005. – 418 с.
3. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : [навчальний посібник] / С.Г. Стеценко. – К. : Атіка, 2007. – 624 с.
4. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/conv>
5. Порядок проведення чотирирівневого відкритого конкурсу на зайняття посад керівників місцевих прокуратур, їх перших заступників та заступників : Наказ Генеральної прокуратури України 26.07.2016 № 265. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1131-16>.
6. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/reforms_gp.html?_m=publications&_t=rec&id=191868.
7. Теліпко В.Е. Закон України «Про судоустрій і статус судців». Науково-практичний коментар / За ред. В.В. Молдована. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 528 с.
8. Порядок проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком : постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 171. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/171-2015-p/paran11#n11>.
9. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
10. Неумивайченко Н.М. Особливості виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин державних службовців : дис... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Н.М. Неумивайченко ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2002. – 220 с.
11. Присяга. Юридичний словник. – Вид. 2, перероб. і допов. – К., 1983. – С. 654.
12. Присяга / М.В. Баглай, В.А. Туманов // Малая енциклопедія конституційного права. – М., 1998. – С. 376.
13. Прилуцький С. Присяга судді: стара категорія – новий правовий зміст / С. Прилуцький // Право України. – 2001. – № 6. – С. 102-105.